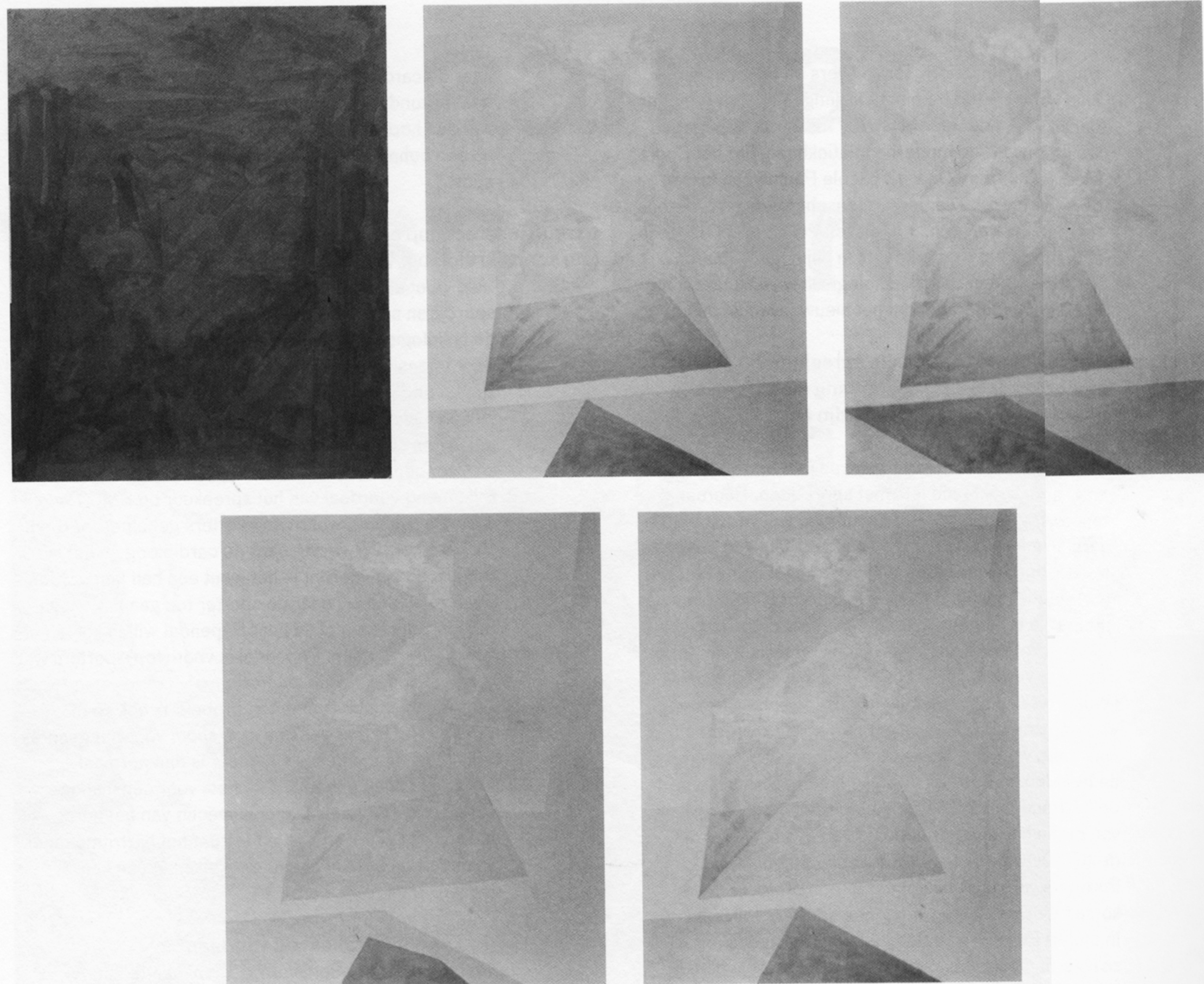

Katja Mater
Parallel Planes 12, 2012
 Acrylverf op papier
 40 x 50 cm

Visuele raadselen

Door Tineke Reijnders

Opgegroeid in Amsterdam, heeft Katja Mater voldoende meegekregen van de Spelende Mens (die de hoofdstad sinds Provo typeert) om speels te variëren op haar uitgangspunten. Want ze maakt lijnen en vlakken en speelt ermee. Alleen al de keuze voor de meest primaire vormen heeft iets ontwapenends. Je denkt meteen aan de vouwblaadjes uit je jeugd, aan je vroegste ervaringen met vierkant en driehoek, met invouwen en uitvouwen.

De driehoeken van Katja Mater zijn losjes naast elkaar gelegd en dan weer met nieuwe aangevuld. Soms gebruikt ze nauwkeurig uit gekleurd papier geknipte driehoeken en bevestigt die vlakvullend op het papier. In de serie die het AMC verwierf, gebruikt ze verf. Met kwast en verf bouwt ze de driehoeken op tot een compositie. En bouwt er vervolgens aan verder. Maar vóór ze verder gaat, maakt ze een onverwachte stap: ze fotografeert de compositie. En nadat ze die veranderd heeft, fotografeert ze die opnieuw. En zo verder, tot er een hele reeks ontstaat van vergelijkbare composities die onderling toch verschillen en voldoen aan een bepaalde volgorde. Zoals een etser bij iedere drukgang een verandering in kleur of vorm kan aanbrengen. Maar dan anders: hier blijven de stadia van het wordingsproces zichtbaar.

Mater schildert verder en toont het schilderij zelf ook, in zijn definitieve stadium. Nu zijn alle driehoeken volledig bedekt met een laag acrylverf waar ook nog eens een keer de vingers doorheen zijn gehaald, misschien wel als hint naar het kinderlijke vingerverven. De reeks *Parallel Planes* bestaat dus uit een echt schilderij en een reeks van foto's waarin het voortschrijdend proces van schilderen het motief vormt. Voor de toeschouwer ontvouwt zich een kijkspel van vergelijken en nog eens kijken, een uitdaging van de waarneming geladen met twijfels en zekerheden, bij voorkeur gedeeld met een medetoeschouwer.

Ze beschikt blijkbaar over een onstuitbare creativiteit en een flinke mate van professionele volharding

Tot zover het rondje eenvoudig. In de tweede spelronde laat de fotografie zich gelden. Nu wordt het echt opletten geblazen. Want fotografie is neergedaald licht. Zonder licht ontstaat geen beeld. Het licht houdt zich op tussen de sluiters en het object, de schildering in dit geval. Daarom is een zekere afstand noodzakelijk en niet alleen dat, er gebeurt ook iets ongemerkt. Een foto is op zichzelf een tweedimensionaal, plat vlak. Net zo plat als het schilderijtje – een soort van Nul-kunst. Op enige afstand ziet het eruit als een goudkleurig vlak, zonder diepte of schaduw. De foto daarentegen is in onze beleving altijd de weergave van een driedimensionale werkelijkheid en aldus voorbereid interpreteren we de compositie met zijn schuine lijnen automatisch als een (on)diepe ruimte. Pas echter op: het is slechts suggestie. Zo worden we stap voor stap binnengevoerd in de begoocheling van de fotografie.

Katja Mater heeft zich tot een specialist ontwikkeld op dat gebied. Ze onderzoekt en test de mogelijkheden van de fotografie op bijzonder vindingrijke wijze en is daarmee een veelgevraagde internationale exposant geworden. Haar palmares is indrukwekkend, temeer omdat ze nooit opdrachten aanvaardt en haar werk de vrucht is van zuiver eigenzinnige probeersels. Ze beschikt blijkbaar over een onstuitbare creativiteit en een flinke mate van professionele volharding.

Soms stapelt ze het wordingsproces op in een en hetzelfde negatief. Bijvoorbeeld door een zwart vierkant te fotograferen dat steeds een beetje verder van de camera is gebracht. Het levert een waaier van gelijkvormige beelden op. Zo worden afstand en tijd tot één foto gecomprimeerd terwijl in andere werken de tijd juist uit elkaar wordt gerefeld. Op haar website (katjamater.com) is goed te volgen hoe groot het arsenaal is waarmee ze de fotografie op zijn mogelijkheden beproeft. Het bijzondere is dat elke strategie vertrekt vanuit een strikte ratio die in de praktijk van de waarneming onmiddellijk openbarst in visuele raadselen. Ook in de films die ze de laatste jaren maakt en waarbij een bestaande ruimte het vergelijkend onderwerp van onderzoek is, lost de logica op in verloren oriëntatiepunten, ontraceerbare vlakken en fluïde ruimtelijkheid. En in een feeërieke beleving. "Magisch" schreef Merel Bem in De Volkskrant over Maters overzichtstentoonstelling in Marres, Maastricht, in 2013.

De composities kloppen, haar ingetogen kleurenpalet kent verrassende wendingen

Al sinds de uitvinding van de fotografie in 1839 hebben fotografen de kwestie belichting en tijd onderzocht. Aan het eind van de negentiende eeuw begonnen de Franse dokter Marey en de Engelsman Muybridge beweging te analyseren door een reeks snel elkaar opvolgende beelden te schieten – de een met een repetiteergeweer en de ander met een batterij camera's. Katja Mater werkt analoog, met een klassieke film in foto- en filmcamera, maar in de traditie van genoemde onderzoekers kun je haar niet plaatsen omdat ze niet als wetenschapper maar als kunstenaar werkt. Vergelijk haar werk liever met muziek waarbij de droge noten van de partituur tot sprankelende klanklandschappen kunnen leiden. Tot een betovering waarvan de bestanddelen aan je begrip ontsnappen en onvermoede emotionele registers aanspreken.

Het knappe van Katja Maters werkwijze is dat ze ook op dit alles ontstijgende niveau de regels van het spel niet laat schieten. De composities kloppen, haar ingetogen kleurenpalet kent verrassende wendingen, de breekbare transparantie parelt je tegemoet. Ze is een ware schilder die zich vermomt tot fotograaf. Ze speelt kortom, een zeldzaam dubbelspel.

De werken van Katja Mater zijn tot 15 maart te zien in de expositie Nieuwe aanwinsten in de AMC Brummelkamp Galerie.